

ISHLAB CHIQUARISH KORXONALARIDA STRATEGIK BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH

Abdurazzoqov Muhammad¹

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi tinglovchisi

KEYWORDS

raqamli texnologiyalar,
strategik boshqaruv, ishlab
chiqarish korxonalari, Big Data,
sun'iy intellekt, IoT, bulutli
texnologiyalar.

ABSTRACT

Mazkur maqolada ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruvni raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilingan. Big Data, sun'iy intellekt, IoT va bulutli texnologiyalarning strategik boshqaruvga integratsiyasi orqali korxonalar samaradorlikni oshirish, xarajatlarni optimallashtirish va raqobatbardoshlikni ta'minlash imkoniyatlariga ega bo'lishi yoritib berilgan. Raqamli transformatsiyaning kadrlar tayyorlash, infratuzilmani modernizatsiya qilish va kiberxavfsizlik bilan bog'liq qiyinchiliklari ham ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari strategik boshqaruvni zamonaviy yondashuvlar bilan rivojlantirishning ahamiyatini ochib beradi.

2181-2675/© 2025 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.14617720**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Hozirgi davrda raqamli texnologiyalar dunyo iqtisodiyotining deyarli barcha sohalarini tubdan o'zgartirib yubormoqda. Ayniqsa, ishlab chiqarish korxonalari uchun raqamli transformatsiya jarayoni strategik boshqaruvni samarali tashkil etish va rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalar faqatgina yuqori sifatli mahsulot ishlab chiqarish bilan cheklanib qolmay, balki innovatsion yechimlarni joriy etish, resurslardan samarali foydalanish va bozordagi raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun zamonaviy texnologiyalardan unumli foydalanishi lozim. Raqamli texnologiyalarning ishlab chiqarish jarayonlariga joriy qilinishi korxonalarning samaradorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish va yangi bozorlarni zabt etish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, strategik boshqaruvning raqamli

¹ Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi tinglovchisi

texnologiyalar asosida takomillashtirilishi korxonalar uchun tezkor qarorlar qabul qilish, ma'lumotlarni tahlil qilishda ilg'or usullardan foydalanish va biznes jarayonlarini optimallashtirishga xizmat qiladi. Ushbu jarayon global raqobat sharoitida korxonalarni yangi darajaga olib chiqadi va ularning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Bugungi kunda ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruvni takomillashtirish zarurati bir necha omillar bilan bog'liq. Birinchidan, globallashtiruv jarayonlari va raqobat kuchayishi korxonalardan o'z strategiyalarini tezkorlik bilan qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. Ikkinchidan, bozor ehtiyojlari va iste'molchilar talabining tez o'zgarib borishi korxonalar faoliyatida moslashuvchanlikni oshirishni talab etadi. Uchinchidan, raqamli texnologiyalar asosida yaratilgan zamonaviy vositalar va platformalar strategik rejalar ishlab chiqishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Strategik boshqaruvni takomillashtirishda raqamli texnologiyalarning o'rni, avvalo, axborot tizimlari va tahliliy dasturlarning qo'llanilishi bilan bog'liq. Masalan, Big Data texnologiyalari va sun'iy intellekt yordamida katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish orqali korxonaning ichki va tashqi muhitini chuqur o'rganish imkoniyati yaratiladi. Bulutli texnologiyalar esa korxonaning har xil bo'linmalari o'rtasida ma'lumot almashishni tezlashtiradi va samaradorlikni oshiradi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar yordamida biznes-jarayonlarni avtomatlashtirish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va moliyaviy xarajatlarni optimallashtirish kabi maqsadlar ham amalga oshiriladi. Mazkur tadqiqotning dolzarbligi ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruv jarayonlarini raqamli texnologiyalar yordamida takomillashtirish orqali raqobatbardoshlikni oshirishga yo'naltirilgan. Ushbu masala nafaqat alohida korxonalarning muvaffaqiyati uchun, balki butun mamlakat iqtisodiyoti barqarorligini ta'minlashda ham katta ahamiyatga ega. Shu sababli, tadqiqot doirasida ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruvning raqamli texnologiyalar asosida amalga oshirilishi bo'yicha nazariy va amaliy jihatlar tahlil qilinadi. Ushbu maqolada ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruvni raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirishning asosiy tamoyillari, mexanizmlari va afzalliklari yoritiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalarning joriy etilishi natijasida korxonalarning samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirishga qaratilgan misollar keltiriladi. Maqolaning asosiy maqsadi – ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruv jarayonlarini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etishning samarali yo'llarini aniqlashdir. Maqola davomida

raqamli transformatsiyaning ijobiy va salbiy jihatlari, ularning strategik boshqaruvga ta'siri, shuningdek, ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur shart-sharoitlar ko'rib chiqiladi. Shu orqali tadqiqot natijalari ilmiy va amaliy jihatdan ishlab chiqarish korxonalari faoliyatini yanada samarali tashkil etishda muhim qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish korxonalarining strategik boshqaruv jarayonlariga tobora chuqurroq kirib bormoqda. Bu texnologiyalar korxona faoliyatini optimallashtirish, samaradorlikni oshirish va raqobatbardoshlikni ta'minlashda muhim vositaga aylangan. Ayniqsa, global iqtisodiy o'zgarishlar va texnologik inqilob sharoitida ishlab chiqarish korxonalari uchun innovatsion yechimlardan foydalanish hayotiy zaruratga aylandi. Korxonalarda strategik boshqaruvning samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalarni joriy etish bir nechta asosiy yo'nalishlarda amalga oshiriladi. Avvalo, axborot tizimlari va katta hajmdagi ma'lumotlar bilan ishlash texnologiyalari korxona rahbariyatiga biznes jarayonlarini chuqur tahlil qilish va strategik qarorlarni asoslashda yordam beradi. Misol uchun, Big Data texnologiyalari yordamida ishlab chiqarish jarayonlaridagi nozik muammolarni aniqlash, iste'molchilar ehtiyojlarini prognoz qilish va resurslarni samarali taqsimlash mumkin. Bu esa korxonaga o'z faoliyatini optimallashtirish imkonini beradi. Shuningdek, sun'iy intellekt va avtomatlashtirish texnologiyalari korxonalar uchun yangi imkoniyatlar ochadi. Sun'iy intellekt yordamida ishlab chiqarish jarayonlaridagi xatolarni aniqlash va bartaraf etish, mahsulot sifatini nazorat qilish va ma'lumotlarni real vaqt rejimida tahlil qilish jarayonlarini avtomatlashtirish mumkin. Bu nafaqat samaradorlikni oshiradi, balki inson omiliga bog'liq bo'lgan xatoliklarni sezilarli darajada kamaytiradi.

Bulutli texnologiyalar esa ishlab chiqarish korxonalarida turli bo'linmalar o'rtasida ma'lumot almashuvini osonlashtiradi. Masalan, ishlab chiqarish liniyasidan real vaqt rejimida olingan ma'lumotlar marketing bo'limiga yetkazilishi, bu bo'limga iste'molchilarning o'zgaruvchan talablariga tezkorlik bilan javob qaytarish imkonini beradi. Bu jarayon korxonaning ichki va tashqi muhitiga moslashuvchanligini oshiradi, bu esa bugungi globallashtirilgan iqtisodiyotda muvaffaqiyat kalitidir. Internet of Things (IoT) texnologiyalarining joriy etilishi esa ishlab chiqarish uskunalarining ishlash samaradorligini oshirish va ularning ish holatini doimiy monitoring qilish imkonini beradi. IoT qurilmalari yordamida uskunalarning texnik xizmat ko'rsatish muddatini oldindan prognoz qilish, kutilmagan nosozliklarni bartaraf etish va ishlab chiqarish to'xtab qolishini oldini olish

mumkin. Bu esa korxonalarning texnik va moliyaviy xavflarini kamaytirishga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonida korxonalarning asosiy vazifalaridan biri – kadrlarni yangi sharoitlarga moslashtirish va qayta o‘qitishdir. Zamonaviy texnologiyalarni samarali boshqarish uchun malakali mutaxassislar talab qilinadi. Shu sababli, korxonalar o‘z xodimlariga texnologik ko‘nikmalarni o‘rgatish va ularning bilimlarini muntazam yangilab borishiga katta ahamiyat qaratishi lozim. Kadrlarni raqamli muhitga tayyorlash korxonalar faoliyatining barqaror rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi.

Raqamli transformatsiyaning ijobiy jihatlaridan tashqari, bu jarayon ba'zi qiyinchiliklarni ham keltirib chiqaradi. Avvalo, raqamli texnologiyalarni joriy etish katta moliyaviy xarajatlarni talab qiladi. Bundan tashqari, texnologik yangiliklarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun korxonaning ichki infratuzilmasini modernizatsiya qilish zarur. Bu esa qo‘shimcha vaqt va resurslarni talab qiladi. Shuningdek, raqamli transformatsiya jarayonida kiberxavfsizlik masalalariga ham e‘tibor qaratilishi lozim, chunki ma‘lumotlarning himoyalanganligi korxona muvaffaqiyatining muhim omillaridan biridir. Mazkur qiyinchiliklarga qaramasdan, ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruvni raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayon korxonalarga bozor sharoitlariga tezkor javob berish, samaradorlikni oshirish va innovatsion yechimlarni muvaffaqiyatli joriy etish imkonini beradi.

Misollar orqali bu jarayonning samaradorligini ko‘rsatish mumkin. Masalan, dunyodagi yirik ishlab chiqarish kompaniyalari, jumladan, General Electric, Siemens va Bosch, raqamli texnologiyalarni o‘z boshqaruv tizimlariga keng joriy qilib, ulkan muvaffaqiyatlarga erishmoqda. Ular IoT, sun‘iy intellekt va avtomatlashtirish texnologiyalaridan foydalangan holda ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va xarajatlarni kamaytirishga muvaffaq bo‘lishgan.

Raqamli texnologiyalarni ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruv jarayonlariga joriy etish zamonaviy bozor iqtisodiyotining ajralmas talabiga aylanmoqda. Ushbu texnologiyalar yordamida korxonalar samaradorlikni oshirish, resurslardan oqilona foydalanish va raqobatbardoshlikni ta'minlash kabi muhim maqsadlarga erishishi mumkin. Big Data, sun‘iy intellekt, IoT va bulutli texnologiyalar kabi zamonaviy yechimlar korxona faoliyatini avtomatlashtirish, ma‘lumotlarni chuqur tahlil qilish va real vaqt rejimida qaror qabul qilish imkoniyatlarini yaratadi. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya kadrlar

salohiyatini rivojlantirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish va kiberxavfsizlikni ta'minlash kabi masalalarni hal qilishni talab etadi. Mazkur jarayon katta moliyaviy xarajatlarni talab qilsa-da, uning samaradorligi uzoq muddatli natijalar orqali o'zini to'liq oqlaydi. Raqamli texnologiyalar asosida strategik boshqaruvni takomillashtirish ishlab chiqarish korxonalariga bozor sharoitlariga tezkor moslashish, innovatsion imkoniyatlarni ochish va global iqtisodiy muhitda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga yordam beradi. Shu sababli, korxonalar raqamli texnologiyalarni o'z strategik rejalariga integratsiya qilish va bu borada qat'iy choralar ko'rishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish korxonalari uchun strategik boshqaruvni yangi bosqichga olib chiqishda muhim rol o'ynamoqda. Bu texnologiyalar yordamida korxonalar nafaqat hozirgi bozorda o'z pozitsiyalarini mustahkamlashi, balki kelajakda yangi innovatsion imkoniyatlarni ochib berishi ham mumkin. Shu sababli, korxonalar raqamli transformatsiyani amalga oshirishda qat'iy qadamlar qo'yishi va strategik yondashuvni takomillashtirishi zarur. Bu esa, o'z navbatida, korxonalarning global iqtisodiy muhitda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W.W. Norton & Company.
2. Davenport, T. H., & Kirby, J. (2016). Just how smart are smart machines? *Harvard Business Review*, 94(10), 64–72.
3. Kagermann, H., Wahlster, W., & Helbig, J. (2013). *Recommendations for implementing the strategic initiative INDUSTRIE 4.0. Final report of the Industrie 4.0 Working Group*. Retrieved from <https://www.acatech.de>
4. Porter, M. E., & Heppelmann, J. E. (2015). How smart, connected products are transforming companies. *Harvard Business Review*, 93(10), 96–114.
5. Schwab, K. (2017). *The Fourth Industrial Revolution*. Currency.